כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת חוקת ■ ז' תמוז ה'תשע"ב ■ 27.06.2012 ■ גליון מס' 179

תפוצה לכל קהילות ישראל

מכתב קודש מכבוד הרב הצדיק המלוב"ן
רבי חיים הכהן ה"חלבן" שליט"א

יהודי ת"ח, הרה"ח ר... שליט"א, אחד מתלמידי הרב החלבן שליט"א, פנה השבוע למורו ורבו במכתב כאוב, ובבקשה לדברי חיזוק בענין אהבת השלום וגנות המחלוקת.

דברי התשובה, שנכתבו בדם ליבו הטהור של הרב הצדיק שליט"א, ראוי שילמדו בכל בית יהודי, בכל שולחן שבת ובכל מוסד חינוכי. הדברים מדברים בעד עצמם!

בס"ד

כבוד מורינו ורבינו עטרת ראשינו הכהן הגדול מאחיו, עובד ה' באמת ובאהבה, רבינו הגדול רבי חיים הכהן שליט"א

הנה בזה נפשי בשאלתי קמיה מורינו ורבינו שליט"א.

כידוע בדורות האחרונים, מחד ב"ה רבתה תורה ויראה בישראל, והתרבו הספסלים בבתי המדרש בכל קהל ועדה, אור התורה מפציע, והלואי שיתקימו במהרה דברי חכמינו ז"ל, כי בזכות התורה שבעל פה יגאלו ישראל, ובמהרה נזכה לראות כהנים בעבודתם ולויים בשירם ובזמרם.

אך מקום מצא הסט"א מקום לקטרג, ואש המחלוקת רבתה בישראל, ונערים פני זקנים ילבינו, וכל איש הישר בעיניו יעשה, וממלאים פיהם דברי אוון, על צדיקי עתק בגאווה ובוז, ויש המרבים מחלוקת לשון הרע שקר וליצנות רח"ל.

ומה רב הכאב, אשר המון העם לא יראים לדבר ולהלעיב במלאכי האלוקים, ומשימים מחיצות וגדרים, לעדות ופלגים וחצרות ונתיבים, ויש משולי המחנות, תחת אשר ידעו להעריך ולכבד, הם משלחים פיהם ולשונם ברעה, ואכמ"ל לגודל הכאב והצער.

ועתה שטוחה תחינתי קמיה מורינו, לשאת קולמוסו הטהור ללמדנו הדרך בה נלך, במעט דברי חיזוק לעורר הלבבות, ונזכה כי ישמע קול הקס"ת צליל פעמוני מעיל הכהן הגדול מאחיו, להרבות שלום ואחווה ולהסיר כל קטרוג מעמו ישראל.

הכותב באהבה ומצפה לברכתו

צעיר התלמידים

בס"ד יום ב' לסדר שקוראים בו "זכרון לבני ישראל" שנת תשע"ב לפ"ק

לכבוד כל עם ה' הי"ו

הנה ראה ראיתי, דבריו נכוחה, בגודל מעלת השלום, ומה נוסיף ונדבר בזה מה שאמרו כבר מצוקי ארץ, רבותינו זכרונם לברכה בגדולת השלום ואמרו במדרש "גדול השלום שהוא שקול כנגד הכל שנאמר עושה שלום ובורא את הכל" והאריכו בגנות המחלוקת ואשה הלוהטת, אש של גהינם.

לגודל חביבות בקשת דבריך, אצא מגדרי, ובדברים היוצאים מן הלב, המברך דבר יום ביומו, ברכת הכהנים, ברכת השלום, ומבקש ישועה לכלל ולפרט, אכתוב את שעל ליבי, ויהיו לרצון אמרי פי.

הנה בספרים הקדושים ובקדמונים האריכו בגודל ענין השלום והחובה להיזהר מאש המחלוקת ומכל המסתעף לה, לבל נתפס חס ושלום בעוונה כי רב הוא.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

דברים שלא נגלו למשה
זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר: "דברים שלא נגלו למשה נגלו לר' עקיבא וחבריו, וכל יקר ראתה עינו...
המשך בעמ' 2

אעברה בארצך
כשהגיעו ישראל לגבול האמורי שלחו מלאכים אל סיחון מלך האמורי לבקש ממנו רשות לעבור בארצו...
המשך בעמ' 3

שו"ת קיץ
שאלה: אבטיח, המאכל פופולארי בקיץ, הוא לעתים עמוס בגרעינים (יש כבר אבטיחים בלי גרעינים) איך לא מסתבכים עם איסור בורר גם באשר לאבטיח, באשר למילון, וגם באשר לכל הפירות המגולענים?...
המשך בעמ' 5

סיפור לשבת
והוי דן את כל האדם לכף זכות
הם היו שני חברים, חסידי הצדיק הקדוש ר' אורי מסטרליסק זי"ע. ידו של זה לא משה מתוך ידו של זה...
המשך בעמ' 4

שביבים
■ תפילה לעורך דין
■ אדם מן הישוב
■ זאת חקת התורה
המשך בעמ' 5

והזעקה הלא גדולה היא, איך, איך יאטמו הלבבות? איך נעצום עין מלראות, כי "עת צרה היא ליעקב"! **"מחוץ תשכל חרב"**, חרבו של עשו וישמעאל, העומדים עלינו לכלותינו, ואין איש שם על לב, לראות המון האויבים סביבנו, ידיהם מלאו דמים, ובידם כלי משחית לאין שיעור רח"ל, יפר ה' כל מחשבתם הרעה.

"ומחדרים אימה", אשר בני ישראל בכל קהילה וקהילה, ללא הבדל עדה וסיעה, מצפים לרחמים ולישועה איש איש בעניניו, מי בבריאות ישלח להם צורם רפואה, מי בפרנסה, מי בזיווג ובשלום בית בילדים הגונים ובזרע של קיימא, ויש אשר עמם כל מיני תלאות וקשיים ושאר מיני צרות משונות רח"ל. יושיעם השי"ת במהרה.

ומעתה הלא תגבר התמיהה, האם לא יבקשו ישועה? לא יצפו לברכה? והלא ציוונו הבורא יתי"ש ביד עבדיו חכמי התורה, לידע ולהכיר את מקור הברכה, הוא השלום ו**"לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה אלא השלום"**, ולא לקטרג ח"ו אך לעורר הלבבות, ולשאול, היאך יהודים המצפים לחסדי הבורא וישועתו, מבעירים בלבבות בערת אש מלך זקן וכסיל להרבות מחלוקות בישראל רח"ל, בין איש לאשתו בין אדם לחבירו, בין קהילה לקהילה, והגדילו עשות לדבר סרה בתלמידי חכמים וצדיקים, האם לא תעלה החרדה בליבם?

ומי אשר יגיד ניקיתי ידי, ויתלה עצמו באילנא רברבא, הלא ישאל בעת יום דין מי שמך לתת ראשך בין גדולי תורה ויראה? ומאין עוז בנפשך ילוד אשה, לפעור פיך בין שרפי קודש? וכיצד לא תחוס על כבודם של תלמידי חכמים, אף אם אין הנהגתך כהנהגתם, ואין נתיבך במסילתם? האם לא בך נאמרו דברי חכמינו זכרונם לברכה במסכתא שבת "אמר רבי יהודה לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביזו בה ת"ח שנאמר ויהיו מלעיבים במלאכי האלוקים ובוזים דבריו עד עלות חמת ה' בעמו עד לאין מרפא. מאי "עד לאין מרפא" אמר רב יהודה אמר רב כל המבזה ת"ח אין לו רפואה למכתן".

חוסו אחי ורעי על נפשכם, המלטו מפני האש, אם חפצי ישועה וברכה אתם, רדפו שלום ואהבה, בביתכם, בקהילתכם בכל אשר תפנו, וכל אשר יראת ה' בליבו, יזהר **שבעתיים** בכבוד תלמידי חכמים באשר הם, מכל המחנות והחוגים, וישמור פתחי פיו ועטו, יחרוט במסילות לבבו דבריהם ז"ל "אשר נשיכתן נשיכת שועל ועקיצתן עקיצת עקרב וכל דבריהם כגחלי אש!"

יעזרנו ה', לעובדו תמיד בלבב שלם, ולהרבות אהבה ואחווה שלום ורעות, לקבל על עצמינו בלבב שלם, להרבות שלום בעולם, ובזה יושפע שפע ברכה בכל מכל כל, בני חיי ומזוני לכל הזהיר והנזהר.

ויעלה על לבנו גם קדושת בתי כנסיות ולשמור פינו מלדבר בזמן התפילה וקריאת ספר-התורה ובזכות הדברים הנ"ל יבוא משיח צדקנו במהרה ויבנה בית מקדשנו ותפארתנו אמן סלה החותם.

כהן פרחיה חיים המכונה החלבן הי"ו

דברים שלא נגלו למשה

/ ילקוט עברי*

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר: "דברים שלא נגלו למשה נגלו לר' עקיבא וחבריו, וכל יקר ראתה עינו (איוב כ"ח, י') זה רבי עקיבא וחבריו (במ"ר י"ט, ד).

המדרש הנ"ל נראה תמוה מאד, שנראה ממנו שחז"ל מגדילים מעלת רבי עקיבא על מעלתו של משה רבנו ע"ה, ואי אפשר לומר זה, כמובן. ועניין נוסף: איזו אסמכתא מצאו בכתוב: וכל יקר ראתה עינו, שמדבר ומרמז על ר' עקיבא? ומה זה בא ללמדנו?

הביאור לדבריהם מצינו באבות דרבי נתן. וזה לשונו: "מה היה תחילתו של רבי עקיבא? אמרו, בן מ' שנה היה ולא שנה כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר, אמר: מי חקק אבן זו? אמרו לו: המים הנופלים תדיר עליו בכל יום. אמרו לו: עקיבא, אי אתה קורא אבנים שחקו מים (איוב י"ד, י"ט)? מיד היה ר' עקיבא דן קל וחומר בעצמו: מה רך פסל את הקשה, דברי תורה שקשים כברזל על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי שהוא בשר ודם".

המאמר הנ"ל היה לנגד עיני חז"ל, בסמכם את הפסוק הנ"ל על ר' עקיבא, אך דעתם היתה גם על ראש הפסוק, אך מאהבת הקיצור הביאו רק סופו. הפסוק מתחיל במלים: "בצורות יא(ו)רים ב(י)קע", וממשיך: "וכל-יקר ראתה עינו" (איוב כ"ח, י'). וביארו חז"ל את הפסוק על פי המאורע שאירע לר' עקיבא, שבראותו האבן החקוקה, נשא קל וחומר בנפשו, ונשא לבו ללמוד תורה, ושקידתו ועמלו בתורה היו דומים ליאורים שבוקעים ונוקבים בצורים, ובשביל זה: "וכל יקר ראתה עינו", שזכה שנפתחו לו שערי חוכמה ובינה, שנכנס לפרדס ויצא בשלום. וכמו שמסיים שם: "מבכי נהרות חבש ותעלמה יצא אור (פסוק י"א).

אחר הדברים האלה יובנו דבריהם ז"ל: דברים שלא נגלו למשה וכו', כוונתם בזה, כי כאשר אמר השי"ת למשה רבנו ע"ה במי מריבה, "ודברתם אל הסלע" וכו', נרמז לו, כי לא יימנע מלדבר אליהם תמיד דברי כיבושין ודברים נוחים המתקבלים על לבם. ואז, אפילו לבם לב אבן וקשה כסלע ירך מדבריו התדירים ויפעלו פעולתם לטובה. אך משה רבנו עליו השלום שקצרה רוחו מרוב טרחם וריבם, פקעה סבלנותו, וחשב בדעתו שדברים לא יוועלו עוד (דברי מוסר אין ביכולתם להשפיע עוד), ולא דן את הקל וחומר של רבי עקיבא, ולכן הכה על הסלע, והפסיד בזה הכוונה הרצויה. ועל זה אמרו: "דברים" שלא נגלו למשה נגלו לר' עקיבא.

וראה זה פלא, כאשר נעיין בפסוק הנ"ל נמצא שמו של ר' עקיבא רשום וחקוק בו בתיבות: יארים בקע. נראה מזה עד כמה היו נהירים לחז"ל שבילי התנ"ך, כי על כל רעיון נכבד מצאו סמך וסעד מכתבי הקודש.

*הרב ישראל יצחק עברי ז"ל / ניו יורק.

פרשת חקת

אעברה בארצך

/ הרב יעקב הלוי פילבר

כשהגיעו ישראל לגבול האמורי שלחו מלאכים אל סיחון מלך האמורי לבקש ממנו רשות לעבור בארצו, תוך הבטחה מפורשת שלא לפגוע בכל אשר לו. אך סיחון לא זו בלבד שלא נענה לבקשת ישראל אלא יצא לקראתם למלחמה וישראל הכהו לפי חרב וירש את ארצו. הפניה של ישראל לסיחון היתה מיוזמתם של ישראל מבלי שהייתה להם מחויבות לכך, כמו שפרש"י: "אף על פי שלא נצטוו לשלוח להם לשלום, פתחו להם בשלום". וכך כתב גם הרמב"ן שבקשת משה: "אעברה בארצך" עשה משה מעצמו דרך פיוס. והנה אילו היה סיחון נענה לבקשת משה והיה מניח את ישראל עבור בארצו, כי אז משה וכל ישראל היו ממשיכים בדרכם לארץ ישראל וסיחון היה ממשיך להיות מלך על ממלכתו. אלא שעל התנהגותם זו של משה וישראל יש לשאול: אפילו לרמב"ם שאינו מונה בספר המצוות שלו את כיבוש הארץ וישובה במנין המצוות, עם זאת הוא פוסק להלכה בהלכות מלכים (פ"ה ה"א): "ואיזו היא מלחמת מצוה? זו **מלחמת שבעת עממים**". והרי ארץ סיחון היא ארץ האמורי שהיה אחד משבעת העממים, ומדוע לא נלחם משה מלחמת מצווה לכבוש את ארץ האמורי? ושאלה זו יש לשאול ביתר שאת לפי הרמב"ן שבהשגתו על הרמב"ם בספר המצוות מונה את כיבוש הארץ וישובה כאחת מתרי"ג המצוות, כמו שכתב שם: "שנצטוינו לרשת את הארץ אשר נתן הא-ל יתעלה לאבותינו לאברהם יצחק ויעקב, ולא נעזבנה ביד זולתנו מן האומות או לשממה". והוסיף שם כי "נצטוינו בכיבוש בכל הדורות". ובמיוחד שהרמב"ן מציין בפירושו (במדבר כא כא): "**כי ארץ סיחון ועוג ירושתם של ישראל היתה** (שהיו בתוך גבולות ההבטחה) **כי לאמורי היא** (שהיו משבעת העממין), **והיה מן הדין שאם יענו שלום ופתחו להם שיהיה כל העם הנמצא בה להם למס ועבדום**". ואם כך מדוע לפי הרמב"ן נמנע משה מלכבוש את ארץ האמורי?

הנצי"ב בפירושו לתורה מסביר: "שלא היה רצון משה לכבוש ארץ עבר הירדן תחילה מהטעם שישנו בספרי (פ' עקב) שהתרעם הקב"ה על דוד שכבש סוריה תחילה לארץ ישראל". וכוונתו שאין מצווה לכבוש את עבר הירדן לפני שנכבשה ארץ ישראל המערבית, ועל כן לא רצה משה לכתחילה לכבוש את ארץ סיחון. אבל הרמב"ן בפירושו שם כותב פירוש אחר: "אבל משה היה יודע כי ישראל עתה לא יכבשו כל עשרה עממים, והיה חפץ שיהיה כל כבושם מעבר הירדן והלאה **שיהיה מושבם יחד, ושהיא הארץ הטובה** אשר היא זבת חלב ודבש". שתי סיבות נותן הרמב"ן מדוע נמנע משה מלכבוש את ארץ סיחון תחילה, מפני שרצה לרכז את ישראל **בגושי התישבות** ולא לפזרם על פני מרחבים בשני עברי הירדן, והסיבה השניה היא, שבבחירת החלק שישראל יכבשו ויתיישבו בו, העדיף משה את הארץ **היותר הטובה** מבחינה כלכלית. אם אכן לכך התכוון הרמב"ן יש ללמוד מדבריו דבר גדול אף לדורנו, שאף שיש מצוה לכבוש את הארץ אין מצות "כיבוש הארץ וישובה" מתבצעת בפעם אחת, אלא יש לקיימה בשלבים, ואחר ההתבססות בשלב אחד יש לעבור לשלב נוסף. וההחלטה מה להקדים למה, גם היא צריכה להיות משוקללת משיקולים שונים, שאחת מהם הוא השיקול הביטחוני ("מושבם יחד"), לבנות את ההתיישבות בדרך שיקל עליהם להגן על עצמם, וכן גם השיקול הכלכלי, ("ושהיא הארץ הטובה אשר היא זבת חלב ודבש"), שיכולת הקיום תהיה מבוססת. ולכאורה דברי הרמב"ן מפורשים בדברי הכתוב: "**לא אגרשנו מפניך בשנה אחת, פן תהיה הארץ שממה ורבה עליך חית השדה, מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה ונחלת את הארץ**" (שמות כג, כט ל). שכבר בצאתם ממצרים הודיע הקב"ה לישראל שכיבוש הארץ יהיה "מעט מעט", והידיעה הזו היתה אחת הסיבות של ישראל לשלוח מרגלים כמו שמובא במדרש תנאים (הובא בתו"ש, שמות כג אות שסח): "אמרו לו (המרגלים למשה) לימדתנו רבנו: 'מעט מעט אגרשנו מפניך', הואיל וכך הוא הדבר, **צריכים אנו לידע אלו ערים יפות לכבשן תחילה**". אם כנים הדברים יש בהם גם לקח לדורנו, שעם כל אהבתנו לארצנו, לא כל יחיד או קבוצת אנשים יכולה להקים לה מאחז או התנחלות על כל גבעה רמה ותחת כל עץ רענן, מפת ההתיישבות חייבת להיות מבוססת על שיקול דעת רחב, שמצד אחד משוחרר משיקולי התרפסות או התכחשות לזכותנו על הארץ, אבל מצד שני גם מתחשב בשיקולים עניינים של בטחון אישי ופריסה נכונה להבטחת שליטתנו על מרחבי ארצנו.

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

סיפור לשבת

והוי דן את כל האדם לכף זכות

/ שאול שיף

הם היו שני חברים, חסידי הצדיק הקדוש ר' אורי מסטרליסק זי"ע. ידו של זה לא משה מתוך ידו של זה, וגם כאשר הגיעו לפרק האיש מקדש, ויחזקאל הלך לעיר אחת ובנימין הלך לעיר אחרת, עדיין היו קשורים האחד עם רעהו בחבלי אהבה ורעות. שניהם לא עשו דבר מבלי לשאול את פיו של הקדוש והטהור, ר' אורי מסטרליסק, ולפרקים בא אחד אל חברו לשאול בעצתו טרם יעשה איזה מסחר.

לימים בא אחד מהם לבית חברו להיוועץ בו בעניין מסוים. משנכנס קיבלה אותו אשת חברו בסבר פנים יפות. כאשר שאל אותה על בעלה, אמרה לו שהוא נסע לפני מספר ימים ואמור לחזור למחרת היום. היא הציעה לאורח מיטה בביתם ושם נשאר ללון. קרא קריאת שמע שעל המיטה, עלה על משכבו ונרדם.

בלילה הקיץ משנתו, לרגלי איזה רעש שנשמע בבית. הביט הנה והנה, והנה ראה את המשרת היהודי כשהוא ערום, נחפז מן המיטה שוילון פרוס עליה, ורץ למקום משכבו. נבהל מאוד האורח למראה הדבר הזה ולא יכול היה להירדם עוד, ושכב ער עד אור הבוקר, ואז יצא מן הבית והלך לבית המדרש להתפלל, ואחרי התפילה לא שב עוד אל בית חברו. משלא חזר אחרי עבור זמן רב, דאגה מאוד עקרת הבית ולא ידעה מה זאת.

בין כך ובין כך בא בעל הבית. ספרה לו אשתו, שחברו בא אליו אתמול, ומשלא מצא אותו נשאר אצלם ללון ומשהאיר היום יצא להתפלל ולא חזר עד כה.

משמע את דברי אשתו, מיהר ויצא לחפש את חברו, ומצאו יושב בבית המדרש ונפשו עגומה עליו מאוד. נתן לו שלום והוא החזיר לו שלום והזמינו אל ביתו לסעוד פת שחרית, וסירב החבר לסור אליו. משהפציר בו מאוד לסעוד יחדיו פת שחרית, לא ידע החבר לשית עצות בנפשו. האם יגיד לו מה שראו עיניו בלילה כדי להפרישו מאשתו, או לחשות ולא לומר מאומה? בתוך כך עלה בדעתו לומר לו, שיסעו שניהם לסטרליסק, כי לשם כך בא אליו. בראות בעל הבית שחברו שרוי בצער ולא ידע על שום מה, הסכים מיד לנסוע עימו לסטרליסק.

בהיותם בדרך דחק בו שיאמר לו, על מה ועל שום מה הוא בצער גדול כל כך? אז סיפר לו מה שראה בלילה בביתו. נתחלחל האיש והיה הדבר קשה עליו מאוד. האמין ולא האמין, שכן ידע כי אשתו היא בת ישראל כשרה. אולם, מצד שני ידע, כי חברו הוא איש נאמן וישר ולא ישקר חס וחלילה, והיו שניהם בצער ולא ידעו מה לעשות, והחליטו ביניהם לספר הכול לרבם.

נכנסו שניהם אל הרבי הקדוש זי"ע והציעו לפניו את כל העניין ובכו מאוד. ישב הרבי ושמע את אשר ספרו לו, חקר ודרש היטב, שאל על טיבו של המשרת היהודי, ואז אמר לבעל האישה בעוד חברו הטוב עומד לידו: "סע לביתך, ואל תגיד דבר לאשתך וגם תנהג בזהירות איתה שלא תכיר מאומה מכל אשר בלבך עליה, ואני אבוא לעירך בעוד שבועיים ואברר את כול העניין לעיני שניכם".

בעבור שבועיים, בא הרבי הקדוש והטהור לעירו של הבעל והאישה החשודה. בני העיר והסביבה באו בהמוניהם לחלות את פניו של הרבי הקדוש, לתת לו פדיון נפש ולהתייעץ איתו בדברים שבין אדם למקום ובין אדם לחברו. ושני החברים החסידים המובהקים של הרבי הקדוש עמדו עליו לשרתו בכל עת.

והנה בין הבאים אל הרבי הקדוש לתת לו פדיון ולקבל ממנו ברכה, היה גם אותו משרת יהודי. כאשר נפתחה הדלת וראו שני החברים את המשרת נכנס התחיל רוחם פועם בקרבם והביטו אחריו עד גישתו אל השולחן. בעומדו לפני הרבי הניח פתקה עם פדיון. נטל הרבי את הפתקה, שם עיניו בה רגע ארוך, ובקראו את השם, הרים את עיניו, הביט היטב במשרת וצעק בקול: "עז פנים! אתה הוא משרתו של פלוני בן פלוני? ספר לי מיד מה שעשית באותו לילה לפני שבועיים כאשר נסע בעל הבית שלך מביתו לרגלי עסקיו. ספר לי את הכול ואל תסתיר ממני דבר". רעד עבר בכל גופו של המשרת. בירכיו כשלו והוא נפל לארץ והתעלף. מיד טיפלו בו שני החברים שעמדו מן הצד והחיו את נפשו. כששבה אליו רוחו, התחיל לבכות ולבקש רחמים. צעק ואמר: "רבי קדוש מה הוא החטא? הרי לא עשיתי מאומה". אמר הרבי: "ספר נא מה שרצית לעשות ולא עשית". ענה ואמר: "אמנם כן, מחשבה רעה הייתה לי ואני חטאתי". אמר הרבי: "אם כן, אמור מה הייתה המחשבה הרעה?" אמר המשרת: "ידעתי שבעלת הבית הטמינה במיטתה תחת הכר איזה סכום כסף, ואחרי שבלילה ההוא לן אצלנו האורח והיא לא ישנה במיטתה, אמרתי לבוא שם ולגנוב את הכסף. ברם, בבואי אל הוילון הפרוש על המיטה, התהפך האורח על צידו ונבהלתי, ומיד ברחתי וחזרתי אל משכבי ולא לקחתי דבר". שמע הרבי את דבריו הפשוטים של המשרת וראה שנאמנים וכנים הם וסידר לו סדר תשובה ופטרו לשלום. ושני החברים שעמדו שם והאזינו לווידויו של המשרת, יצאו לביתם שמחים וטובי לב, ובראותם את חכמת רבם הקדוש אמרו: "יראה וחכמה בו נשקו".

(מסיפורי בן-יחזקאל)

שו"ת קיץ
הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

נושא זה כבר נדון במדור זה לפני שנתיים: אבטיח, המאכל פופולארי בקיץ, הוא לעתים עמוס בגרעינים (יש כבר אבטיחים בלי גרעינים) איך לא מסתבכים עם איסור בורר גם באשר לאבטיח, באשר למילון, וגם באשר לכל הפירות המגולענים?

תשובה: תשובה: הנה ידוע שמותר לברור בשבת אם ממלא אחר שלשה תנאים: 1) הברירה תהיה ביד. 2) בורר את האוכל מהפסולת ולא את הפסולת מהאוכל. 3) עושה זאת לאלתר, כלומר סמוך לסעודה[א]. וסימנך אי"ל משולש (אי"ל ראשי תיבות: אוכל, יד, לאלתר).

ולמרות זאת מבואר ברמ"א[ב] שמותר לקלף שום ובצל אם כוונתו לאוכלם לאלתר, ולכאורה היתר זה לא עומד בכללים הנ"ל, שהרי כשמקלף את השום או את הבצל הוא בורר את הפסולת מהאוכל, שהרי הוא מפריד את הקליפה שהיא ה'פסולת' מהשום או מהבצל שהם ה'אוכל'? ועמד על כך בביאור הלכה ותירץ[ג] דכיוון שאין אפשרות אחרת, שהרי לא יוכל להגיע כלל אל האוכל, אם לא יפריד מתחילה את הפסולת, לכן במקרה כזה שאין אפשרות אחרת מותר לברור את הפסולת מהאוכל, ביד, ולאלתר.

ועל פי הדברים האלו פסק המשנה ברורה[ד], שכשאדם אוכל פירות כמו שזיפים וכדומה, ורוצה לברור את הגרעין הפנימי, מותר לו לסלק את הגרעין מהפרי, על אף שהוא בורר פסולת מאוכל, אם כוונתו לאכול לאלתר את הפרי, ובשער הציון ביאר היתר זה, דהוא גם כן משום שאי אפשר בעניין אחר.

ומבואר מכך שהמשנה ברורה הבין שאף שיש לחלק בין גרעין השזיף, לקליפת הבצל, דבבצל אכן אין שום אפשרות כלל לברור את האוכל מהפסולת, ואילו בשזיף כן יש לו אפשרות כזו, שהרי יכול להחזיק בידו את הגרעין ולהבדיל ממנו את בשר הפרי באופן שהפסולת (שהיא הגרעין) נשארת במקומה, והאוכל נברר ממנה, מכל מקום המשנה ברורה לא סבר לחלק כך, וכנראה משום שאין רגילות לאכול כך שזיף, וגם זה נכלל בהיתר של 'אי אפשר בעניין אחר'.

ולכן לדעת המשנה ברורה, כשאדם אוכל פירות כגון משמשים, אפרסקים, שזיפים וכדו', יכול לברור ביד את הגרעינים שלהם ולזורקם כדרך שעושה ביום חול, ובתנאי שאוכל את הפרי לאלתר[ה].

אמנם בחזון איש[ו] מבואר דלא כדברי המשנה ברורה, אלא הדרך לאכול פירות אלו בשבת (אם רוצה לברור את הגרעין) הוא שיאחז את הגרעין בידו האחת, ומושך את הפרי בידו השנייה, ונשאר הגרעין בידו ומשליכו, וסברתו ככל הנראה היא שיש לחלק בין גרעין השזיף, לקליפת הבצל והשום כדלעיל, ולכן לא שייך להשתמש כאן בהיתר של 'אי אפשר בעניין אחר'[ז].

ובאשר לאכילת אבטיח: בפוסקים מצאנו כמה אפשריות איך לברור את גרעיני האבטיח בשבת:

א) לאכול את האבטיח כשהגרעינים עליו, וכשמרגיש בפיו גרעין, יפלטנו מפיו, וזה מותר לכולי עלמא כמבואר בסימן שי"ט סימן ט"ז.

ב) ינער את האבטיח סמוך לאכילה כדי שהגרעינים שעליו יפלו[ח].

ג) יש מקילים גם לברור את הגרעינים מהאבטיח סמוך לאכילה, כדלעיל בקשר למשמש ואפרסק[ט].

ובאשר לאכילת מלון: בספר שמירת שבת כהלכתה[י] כתב שמותר להוציא את כל הגרעינים הפנימיים בעזרת כף, משום שאי אפשר אחרת להגיע אל האוכל, ודומה לקליפת השום והבצל[יא], וכן מותר לחתוך את בשר המלון לחתיכות ולהפרידם מהקליפה החיצונית (וכן גם בקליפת האבטיח) ובלבד שיעשה כל זה סמוך לזמן האכילה. ועוד יש לדעת בקשר לענבים, דאם רוצה לתלוש את הענבים מהאשכול, יעשה זאת סמוך לזמן האכילה. 'ויאכלו ענום וישבעו'.

א - כמבואר בשולחן ערוך או"ח סימן שי"ט סעיפים א' וד'. ושיעור סמוך לסעודה מקובל להחשיב כחצי שעה קודם.
ב - סימן שכ"א סעיף י"ט.
ג - בשם ה'מאמר המרדכי'.
ד - סימן שכ"א ס"ק פ"ד ובשעה"צ שם ס"ק צ"ט.
ה - וכתב שם עוד המ"ב שאפשר שאף אם אין כוונתו לאכול לאלתר ממש, אלא במשך הסעודה שנמצא בה גם כן מותר. ויש להוסיף שבמשמשים יש צד נוסף להקל, וכן בשזיפים ואפרסקים צד נוסף להקל, שבמשמש יש צד להקל, משום שהגרעין רק מונח בתוך הפרי ופעמים שאינו דבוק כל כך, ויש מקום לומר שהוא כלל לא נחשב כמעורב עם הפרי, ואם כן אין כאן בכלל משום מלאכת בורר, משום שאין כאן תערובת כלל, ובאפרסקים ושזיפים יש צד להקל משום שבדרך כלל ביחד עם הגרעין נברר גם קצת מבשר הפרי הדבוק עליו, והוי בכלל ההיתר של הט"ז להוציא זבוב עם מעט משקה לפי הבנת המשנה ברורה.
ו - או"ח סימן נ"ד ס"ק ה'.
ז - כך ביאר בספר אורחות שבת פרק ג' הערה קי"א וקי"ב את מח' החזו"א והמ"ב.
ח - בן איש חי שנה שנייה פרשת בשלח אות ז', והובאו דבריו בכף החיים סי' שי"ט ס"ק מ"ז, וששי"כ פרק ג' סעיף ט"ז.
ט - עיין ששי"כ שם וספר ילקוט יוסף סימן שי"ט סעיף ס"ג, ועי"ע שו"ת אגרות משה או"ח חלק ד', בורר אות ז'.
י - פרק ג' סעיף ל"ד.
יא - לשונו שם: 'דמה לי קליפה מבפנים ומה לי מבחוץ'.

שביבים
/ שאול שיף

תפילה לעורך דין

לו יתגלגל צדק על ידי ויצא משפט נאור.
לו אהיה מליץ יושר ואשרת שולחי באמונה.
לו אנהג כבוד בכל מועקה, אם קלה ואם חמורה,
וכובד ראש בכל מצוקה, דין פרוטה כדין מאה.
לו אטהר משיקולי בצע ויהיה הצדק נר לרגלי,
לו תהי בי חכמה להפר עלילות ובינה לתקן עוולות.
מי יתן ויהא מצעדי בוטח, לשוני שגורה ומשנתי סדורה, לבל יבושו בי שולחי, למען יעלצו בי בוטחי.
אמן כן יהי רצון.

אדם מן הישוב / הרב אבי רט*

אין זה בזבוז זמן לקרוא את המובא להלן פעם שנייה ושלישית.

מוכרי הדגים בשוק הכרמל, כמו גם מוכרי התבלינים, הירקות והפיצוחים, לא העלו על דעתם ולו לרגע שהאיש העגלגל הזה שמגיע לשוק בכל יום שישי בבוקר עם סלים מפלסטיק, ההוא עם הזקן הלבן והחיוך התמידי, זה שהולך כפוף מעט ומקדים שלום לכל אדם- שהאיש הזה הוא יו"ר הוועדה לביטחון גרעיני (הבטג"ר) של מדינת ישראל במשך עשרות שנים, ממקימי הכור בדימונה, מראשי רפא"ל, המדען הראשי של משרד התקשורת, ממפתחי הסי-טי והאם אר איי, חתן פרס קפלן וחתן פרס ישראל לביטחון, ועוד הישגים ותפקידים רבים שהשתיקה יפה להם.

הם גם לא שיערו שהדמות הזו, המהלכת כמעט שקופה בסמטאות השוק, משקימה מדי לילה בשלוש וחצי, יושבת בביתה בתל אביב ללימוד ולהכנת השיעור בדף היומי, ואחר כך, זה כמעט חמישים שנה, יוצאת אל חשכת הליל, לכיוון בית הכנסת ברחוב בר כוכבא הצמוד לכיכר דיזינגוף בתל אביב. שם, מדי יום ביומו, היה האיש ניגש לחמם את מי המקווה, בינתיים מתפנה ללימוד בחברותא, יורד לטבול במקווה, ואחר כך עולה לתפילת שחרית עם הנץ החמה.

משסיים את טבילתו ותפילתו, החל את יום עבודתו כשותף לסודות הסמויים ביותר של המדינה, המטפל בענייני הגרעין ושאר צורכי הביטחון שלה.

צבי קמיל ז"ל הלך לעולמו בט"ו באב אשתקד, והוא בן 75 . איש מופלא, גאון וענין, שרבים- רבים בעם ישראל חבים לו את חייהם- הן בזכות עיסוקו הביטחוני והן בזכות עיסוקו הרפואי.

צבי קמיל נולד ב-1935 בפולין למשפחת סוחרים דתית-ציונית, שהשכילה לברוח ולעלות ארצה מבין שיני הארי ב-1940. את שנות ילדותו בילה בתל אביב הישנה, בבית ספר מוריה ובתיכון צייטלין. משם החל כוכבו לזהור. את לימודיו בטכניון סיים בהצטיינות יתרה, ואחר כך נשלח לארצות הברית ולצרפת בכדי ללמוד את סודות האטום ולהקים בארץ את המתחם הגרעיני בדימונה. כך הפך לאחד מבכירי המדענים שהקימה מתוכה מדינת ישראל, בר סמכא בתחומי המדע, התקשורת, הביטחון והרפואה. כגודל גאונותו כך גודל ענוותנותו ועומק שתיקתו. איש כמעט לא ידע מה הוא באמת עושה ומה חלקו בקוממיותה וביטחונה של מדינת ישראל. קמיל הקים בית למופת בתל אביב, וגידל את חמשת ילדיו על ערכי תורה ועבודה, חסד ואמת. כמה סימלי שהשיב את נשמתו לבוראו בשעת הנץ החמה, בפתח המקווה שבו טבל מידי בוקר, מוקף בתלמידי הדף היומי שאותם לימד מידי יום.

פעם אמר לי כך: **"אנשים היודעים מהם תפקידי הביטחוניים הסודיים, חושבים שביטחון מדינת ישראל נובע ממה שאני עושה בין שמונה בבוקר לשמונה בערב. ואני אומר לך שביטחון ישראל נובע ממה שאני עושה בין שלוש בבוקר לשמונה בבוקר"**.

* הרב אבי רט הוא חתנו של צבי קמיל זצ"ל. הדברים ראו אור בטורו האישי ב"מקור ראשון". מצאתי לנכון ולחובה לפרסם את הדברים, בגלל השורות האחרונות של הנקרולוג הזה. הייתי שולח את הרשימה הזאת לכל חברי הוועדה המבקשת עתה לגייס את רוב תלמידי הישיבות לצה"ל. אני מאמין בכל לבי, כי תורת ישראל בטהרתה, היא הנשק הסודי והאמין ביותר של עם ישראל.

זאת חקת התורה

כותב הרב רפאל בנימין פוזן שליט"א:

זאת חקת התורה, דא גזירת אוריתא (אונקלוס). שריפת התלמוד בצרפת עליה קונן מהר"ם מרוטנבורג את קינתו הידועה: "שאלי שרופה באש", ארעה בערב שבת קודש פרשת חוקת כתאורו של בעל "שבלי הלקט" בסימן רס"ג:

"ונשרפה תורת אלקינו בשנת חמשת אלפים וארבע שנים לבריאת העולם, ביום ששי פרשת וזאת חקת התורה. כעשרים וארבעה קרונות מלאים ספרי תלמוד והלכות והגדות נשרפו בצרפת כאשר שמענו לשמע אוזן". זכר למאורע, קבעו גדולי אשכנז שבאותו הדור את יום השריפה כיום תענית. שלא כמקובל, נקבעה התענית לדורות לערב שבת קודש פרשת חוקת. כלומר, ליום בשבוע ולא לתאריך השריפה. זאת בהסתמך על תרגום אונקלוס שנגלה לרבותינו בחלום כמבואר ב"תניא" לר' יחיאל מפריס, מבעלי התוספות שבאותו הדור:

"ביום הששי פ' חוקת נהגו יחידים להתענות... בצרפת. ולא קבעו אותו בימי החודש, מפני שמתוך שאלת חלום נודע להם שיום הפרשה גורם גזירת התורה: "זאת חקת התורה" מתרגמינן, 'דא גזירת אוריתא'" (מגן אברהם סוף סימן תק"פ).

ובילקוטו של יעקב אורבך מצאנו כתוב: במדרש רבה נאמר: "זאת חקת התורה, אמרות ה' אמרות טהרות", רמז מפתיע לכך בכתיב החסר "אמרות טהרות" = 1267. זהו מספר האותיות בפרשת פרה אדומה.

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדוא"ל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il